

Prehľad najaktuálnejších opatrení vlády Slovenskej republiky na zmiernenie situácie COVID-19

Apríl 2020

Autori: [Juraj Fuska](#), [Michal Pališin](#), [Alex Medek](#)

Kontaktné osoby: [Juraj Fuska](#), [Michal Pališin](#)

Dňa 31. marca 2020 vláda Slovenskej republiky významne rozšírila opatrenia na zmiernenie ekonomických dopadov súvisiacich s pandémiou COVID-19, vrátane významných zmien v Zákonníku práce a súvisiacich predpisoch ako aj prijatia osobitného Zákona o niektorých mimoriadnych opatreniach vo finančnej oblasti, ktoré sa budú uplatňovať počas trvania pandémie. Nižšie uvádzame stručné zhrnutie vybraných opatrení.

Návrhy príslušných zákonov boli schválené Mádou Slovenskej republiky dňa 31. marca 2020, pričom 2. apríla 2020 boli schválené parlamentom. Schválené znenia zákonov momentálne čakajú na podpis prezidentky Slovenskej republiky. Účinnosť zákonov nastane vyhlásením v Zbierke zákonov, ktoré očakávame v najbližších dňoch.

V prípade záujmu o bližšie informácie týkajúce sa opatrení zavádzaných v súvislosti so šírením vírusu COVID-19 v slovenskom a medzinárodnom kontexte, dávame do pozornosti aj link na centralizovaný informačný hub White & Case ku COVID-19 na: <https://www.whitecase.com/coronavirus-hub>.

1. Pracovnoprávne opatrenia/novela Zákonníka práce

Novela Zákonníka práce zavádza viaceré opatrenia, ktoré umožňujú **prechodne počas trvania mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu** (ďalej spoločne len „núdzový stav“) a počas dvoch mesiacov po ich odvolaní, zamestnávateľom flexibilnejšie reagovať na zmeny v potrebe práce a pracovných podmienkach:

- **Zavedenie možnosti nariadiť prácu z domácnosti zamestnanca a práva zamestnanca na vykonávanie práce zo svojej domácnosti**

V porovnaní s aktuálnou úpravou, v prípade, ak to dohodnutý druh práce umožňuje, je zamestnávateľ oprávnený nariadiť zamestnancovi prácu z domu (napr. ak práca na pracovisku nie je možná, nevyhnutná, prípadne je riziková a zamestnanec výkon práce z domácnosti prípadne bezdôvodne odmieta).

Na druhej strane zamestnanec bude mať právo vykonávať prácu zo svojej domácnosti, ak to dohodnutý druh práce umožňuje a na strane zamestnávateľa nie sú vážne prevádzkové dôvody, ktoré neumožňujú výkon práce z domácnosti (napr. potreba prítomnosti časti zamestnancov na pracovisku).

- **Zníženie náhrady mzdy počas trvania prekážok na strane zamestnávateľa pre zastavenie/obmedzenie činnosti v dôsledku rozhodnutí príslušných orgánov alebo vyhlásenia núdzového stavu na 80% a umožnenie nariadenia odpracovania času, za ktorý bola vyplácaná náhrada mzdy**

V zmysle novely Zákonníka práce, ak zamestnávateľ nebude môcť zamestnancomi pridelovať prácu pre:

- (i) zastavenie alebo obmedzenie činnosti na základe rozhodnutia príslušného orgánu (napr. z dôvodu, že štát zakáže alebo obmedzí prevádzkovanie niektorých obchodov alebo reštaurácií alebo iných prevádzok pre zabránenie šíreniu ochorení); alebo
- (ii) pre zastavenie alebo obmedzenie činnosti zamestnávateľa ako dôsledku vyhlásenia núdzového stavu,

pôjde o prekážku v práci na strane zamestnávateľa, pri ktorej zamestnancomi nebude ako doteraz patriť náhrada mzdy v sume jeho priemerného zárobku, ale **80% jeho priemerného zárobku**, najmenej však v sume minimálnej mzdy. Pre takéto zníženie náhrady mzdy sa **nebude** vyžadovať dohoda so zástupcami zamestnancov. Toto opatrenie sa nevzťahuje na zamestnancov subjektov hospodárskej mobilizácie, v ktorých bola uložená pracovná povinnosť. Takýmito subjektmi sú napríklad obce, vyššie územné celky ale aj podnikatelia určené rozhodnutím príslušného orgánu ako subjekty hospodárskej mobilizácie. Pre úplnosť uvádzame, že možnosť zníženia náhrady mzdy na 60% po dohode so zástupcami zamestnancov zostáva zachovaná.

Navrhovaná úprava nie je úplne jednoznačná ohľadom toho, či vyššie uvedenú možnosť budú mať aj zamestnávateľa, ktorí nemuseli zastaviť alebo obmedziť prevádzku z dôvodu samotného vyhlásenia núdzového stavu alebo s tým súvisiacich opatrení, ale len nepriamo napr. v dôsledku poklesu obratu v nadväznosti na celkovú ekonomickú situáciu vyvolanú pandemiou. S prihliadnutím na sprievodné materiály k novele a súčasne zavádzané opatrenia na podporu udržania zamestnanosti (viď časť 2 nižšie), ktoré sa vzťahujú aj na zamestnávateľov, ktorí nie sú priamo dotknutí zákazom prevádzky z úradného rozhodnutia, ale dôjde u nich k poklesu tržieb, sa domnievame, že títo podnikatelia by mali byť daným opatrením krytí. Pred zavedením daného opatrenia však v týchto prípadoch odporúčame konzultovať situáciu s poradcom a sledovať prípadné usmernenia k aplikácii tohto opatrenia.

- **Skrátenie lehoty na oznámenie rozvrhnutia pracovného času zamestnávateľom na najmenej dva dni vopred a skrátenie lehoty na oznámenie čerpania dovolenky**

Rozvrhnutie pracovného času bude v porovnaní so štandardnou týždňovou lehotou zamestnávateľ povinný oznámiť najmenej 2 dni vopred, ak sa so zamestnancom nedohodne na kratšej dobe, a s platnosťou najmenej na týždeň. Povinnosť určenia začiatku a konca pracovného času a rozvrh pracovných zmien po dohode so zástupcami zamestnancov zostáva zachovaná.

Rovnako sa skráti lehota na oznámenie čerpania dovolenky, a to zo 14 dní vopred na 7 dní a 2 dni v prípade nevyčerpanej dovolenky; toto obdobie môže byť skrátené so súhlasom zamestnanca.

- **Zvýšenie ochrany zamestnanca pred skončením pracovného pomeru a pri návrate do zamestnania z dôvodov súvisiacich s COVID-19**

Za účelom zvýšenia ochrany zamestnanca pred skončením pracovného pomeru a jeho ochrany pri návrate do zamestnania (najmä povinnosť zaradiť zamestnanca na rovnaké pracovné miesto a pracovisko), sa zavádza posudzovanie zamestnanca, ktorý nebol prítomný v práci z dôvodu karanténneho opatrenia, izolácie, osobného a celodenného ošetrovania chorého člena rodiny alebo osobnej a celodennej starostlivosti o fyzickú osobu, ako zamestnanca, ktorý bol uznaný dočasne za práceneschopného. V prípade plánovaného ukončenia pracovného pomeru, sa teda uvedený čas bude považovať za ochrannú dobu, v ktorej zo štandardných dôvodov nemožno dať výpoveď.

Novelou sa tiež zavádza posudzovanie neprítomnosti na pracovisku z dôvodu karanténneho opatrenia alebo izolácie, ako dôležitej osobnej prekážky v práci, ktorú je zamestnávateľ povinný ospravedlniť.

- **Prechodné úľavy vo vzťahu k niektorým informačným a iným povinnostiam zamestnávateľa v zmysle Zákona o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a súvisiace spočívajúce lehôt**

Okrem novelizácie Zákonníka práce rovnaký zákon novelizuje aj Zákon o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci („**Zákon BOZP**“), pričom vybrané aspekty uvádzame nižšie:

Počas núdzového stavu zamestnávateľ nie je voči zamestnancovi povinný plniť štandardné informačné povinnosti v zmysle § 7 ods. 3 Zákona BOZP (napr. oboznámenie s predpismi na ochranu bezpečnosti a zdravia pri práci a zásadami bezpečnej práce), ktoré sa uplatňujú napr. pri prijatí do zamestnania alebo preradení na novú prácu, ak ku skutočnostiam zakladajúcim informačnú povinnosť došlo počas núdzového stavu vyhláseného v súvislosti s ochorením COVID-19, a ak túto povinnosť objektívne nie je možné splniť; nesplnenie tejto povinnosti však nesmie bezprostredne a vážne ohroziť život a zdravie. Zamestnávateľ je následne povinný splniť informačné povinnosti ihneď, ako to bude možné, najneskôr do jedného mesiaca od odvolania núdzového stavu.

Zároveň sa zavádza spočívanie lehôt na vykonanie určitých úkonov v zmysle Zákona BOZP (napr. lehoty na opakované oboznámenie s predpismi bezpečnosti práce, pravidelné kontroly bezpečnosti práce, lehoty na podrobenie sa lekárskeym preventívnym prehliadkam), ktorých koniec by pripadol na obdobie núdzového stavu a posun lehôt na určité úkony, ktorých koniec by pripadol na jeden mesiac po odvolaní núdzového stavu. Zamestnávateľ sa nedostane do omeškania ak ich urobí do konca mesiaca po odvolaní núdzového stavu. V niektorých prípadoch sa však posun uplatní, len ak nebolo objektívne možné splniť povinnosti v pôvodnej lehote (za objektívnu nemožnosť sa v zmysle dôvodovej správy nepovažuje napr., ak má zamestnávateľ zavedený systém e-learningu, ktorý by na splnenie povinnosti mohol využiť).

- **Ďalšie zmeny prijaté v rámci legislatívneho procesu**

V rámci legislatívneho procesu došlo k prijatiu aj niektorých ďalších zmien v oblasti sociálneho zabezpečenia. Dôsledkom týchto zmien je najmä (i) predĺženie obdobia poberania dávky v nezamestnanosti; (ii) rozšírenie obdobia poberania ošetrovného; a (iii) odpustenie úroku z omeškania v prípade povolenia splátok dlžných súm Sociálnej poisťovni.

2. Ekonomické opatrenia

V rámci aktuálneho balíka opatrení vláda schválila aj nasledovné opatrenia týkajúce sa primárne podpory zamestnanosti u zamestnávateľov dotknutých vyhláseným núdzovým stavom a niektoré opatrenia pre zníženie zaťaženia v daňovej, colnej a účtovnej oblasti. Sumár vybraných opatrení uvádzame nižšie:

- **Štát preplatí 80% mzdy zamestnanca firmám, ktorých prevádzky boli povinne uzavreté a poskytne príspevok do celkovej výšky 200 tis. EUR mesačne podnikateľom, u ktorých dôjde k poklesu tržieb v dôsledku vyhlásenia núdzového stavu**

V zmysle návrhu podmienok projektu podpory udržania zamestnanosti v čase vyhláseného núdzového stavu a odstránením jeho následkov, ktoré schválila vláda Slovenskej republiky 31. marca 2020 sa vo vzťahu k dotknutým zamestnávateľom zavádza možnosť požiadania o nasledovné príspevky na udržanie zamestnanosti:

- (i) zamestnávatelia, ktorí v čase vyhlásenia núdzového stavu udržali pracovné miesta aj v prípade prerušenia alebo obmedzenia svojej prevádzkovej činnosti na základe opatrenia Úradu verejného zdravotníctva, budú mať nárok na príspevok vo výške 80% priemerného zárobku zamestnanca, najviac vo výške 1 100 EUR;
- (ii) zamestnávatelia, ktorí síce nemajú povinnosť uzatvoriť prevádzku avšak u nich dôjde k poklesu tržieb (oproti rovnakému obdobiu minulého roka alebo minuloročnému priemeru) a napriek tomu udržia pracovné miesta, budú mať nárok na príspevok, ktorého výška bude závisieť od poklesu tržieb firmy v rozsahu od 180 EUR (pokles tržieb o 20% a viac) až do maximálneho príspevku 540 EUR (pri poklese tržieb o 80% a viac)¹, pričom príspevok pre jedného žiadateľa nepresiahne maximálnu výšku 200 000 EUR mesačne.

Pri oboch príspevkoch bude platiť maximálna výška celkového príspevku pre jedného žiadateľa 800 000 EUR na obdobie realizácie projektu.

¹ Hodnoty aplikované od apríla 2020, sumy príspevku za marec 2020 sú o 50% nižšie.

Základnými podmienkami pre vyplatenie oboch príspevkov, ktoré bude vyplácať miestne príslušný úrad práce je (a) vyplatenie náhrady mzdy vo výške 80% priemerného zárobku zamestnanca a (b) záväzok, že dva mesiace po mesiaci, za ktorý zamestnávateľ žiada príspevok, zamestnávateľ neskončí pracovný pomer, resp. neurobí právny úkon, ktorým by skončil pracovný pomer s príslušnými zamestnancami výpoveďou alebo dohodou z dôvodov zrušenia/premiestnenia zamestnávateľa alebo nadbytočnosti.

Zároveň bolo schválené zjednodušenie procesu žiadania o príspevky, s tým, že na preukázanie väčšiny podmienok na výplatu príspevku (vrátane poklesu tržieb) bude postačovať čestné vyhlásenie (ktorého pravdivosť bude predmetom následných kontrol) a do 31. decembra 2020 sa bude považovať povinnosť zápisu v Registri partnerov verejného sektora za splnenú.

Ministerstvo práce pre účely vyplácania príspevkov pripravuje samostatnú webovú stránku, ktorej spustenie sa predpokladá 6. apríla 2020, pričom podmienky vyplácania príspevku sa môžu v rámci implementácie projektu ďalej spresňovať.

• Opatrenia v daňovej a účtovnej oblasti

Medzi najvýznamnejšie opatrenia v daňovej a účtovnej oblasti patria nasledovné opatrenia zavádzané novým zákonom o niektorých mimoriadnych opatreniach vo finančnej oblasti („**Zákon**“), ktorý sa bude aplikovať počas obdobia od 12. marca 2020, do konca kalendárneho mesiaca, v ktorom vláda Slovenskej republiky mimoriadnu situáciu odvolá („obdobie pandémie“) resp. do uplynutia najneskoršej lehoty stanovenej Zákonom. Vláda je v zmysle Zákona oprávnená prijať opatrenia predĺžiť alebo upraviť nariadením.

Prehľad vybraných opatrení:

- **predĺženie lehoty na podanie daňového priznania k dani z príjmov a zaplatenie dane** – daňové priznanie za zdaňovacie obdobie, u ktorého posledný deň lehoty na podanie uplynie počas obdobia pandémie sa podá v lehote do konca kalendárneho mesiaca nasledujúceho po skončení obdobia pandémie (s určitými výnimkami napr. daňovník využije možnosť predĺženia lehoty o 3 mesiace alebo 6 mesiacov, ak súčasťou príjmov sú zdaniteľné príjmy plynúce zo zdrojov v zahraničí, na základe oznámenia správcovi dane); v tejto lehote je potrebné daň z príjmov aj zaplatiť.

Lehota na podanie daňového priznania a zaplatenie dane z motorových vozidiel, ktorá neuplynula pred obdobím pandémie alebo začala plynúť počas neho sa predlžuje do konca kalendárneho mesiaca nasledujúceho po skončení obdobia pandémie;
- **odpustenie zmeškanie lehoty na vykonanie úkonov** – daňovému subjektu sa odpustí zmeškanie lehoty aj bez podania žiadosti o odpustenie zmeškanej lehoty, za podmienky, že predmetný úkon vykoná najneskôr do konca kalendárneho mesiaca nasledujúceho po skončení obdobia pandémie; nevzťahuje sa na podávanie daňových priznaní a platenie jednotlivých daní;
- **prerušenie daňových kontrol a daňových konaní, odloženie daňových exekúcií** – akékoľvek daňové konanie, ktoré začalo pred obdobím pandémie sa prerušuje okrem daňových konaní, v ktorých sa rozhoduje o vrátení daňového preplatku alebo uplatnenom nároku, akým je napr. nadmerný odpočet; lehoty daňových kontrol sa prerušujú do konca kalendárneho mesiaca kedy dôjde k odvolaniu mimoriadnej situácie. Počas obdobia pandémie sa odkladajú aj daňové exekúcie;
- **prerušenie premlčacích lehôt** – počas obdobia pandémie sa prerušuje plynutie lehoty na zánik práva vyrubiť daň, lehoty, v ktorej sa premlčuje právo na vymáhanie daňového nedoplatku a lehoty na zánik práva vymáhať daňový nedoplatok;
- **predĺženie lehôt na podanie hlásení a vykonanie ročných zúčtovaní** – hlásenia podávané zamestnávateľom (napr. o vyúčtovaní dane), ktoré by uplynuli počas obdobia pandémie je potrebné podať a daň zaplatiť do konca druhého mesiaca po skončení obdobia pandémie a zúčtovanie dane a výpočet z dane z príjmov je potrebné vykonať najneskôr do konca mesiaca nasledujúceho po skončení obdobia pandémie;
- **predĺženie lehôt v oblasti účtovníctva** – lehoty na splnenie povinností v zmysle Zákona o účtovníctve sa vo všeobecnosti budú považovať za dodržané, ak účtovná jednotka vykoná zmeškané povinnosti do konca tretieho kalendárneho mesiaca nasledujúceho po skončení obdobia pandémie alebo do lehoty na podanie daňového priznania, podľa toho, ktorá z lehôt uplynie skôr.

Zákon upravuje aj možnosť udelenia finančnej pomoci na podporu udržiavania prevádzky v malých alebo stredných podnikoch formou záruky na úver poskytnutý bankou alebo úhrady úroku z úveru poskytnutého bankou, a to prostredníctvom Exportno-importnej banky Slovenskej republiky a Slovenskej záručnej a rozvojovej banky, a. s.; pri poskytovaní tejto pomoci budú musieť byť dodržané *de minimis* limity štátnej pomoci v zmysle pravidiel EÚ (t.j. pomoc štandardne nemôže pre jeden podnik presiahnuť 200 000 EUR); bližšie podmienky pomoci stanoví Ministerstvo financií SR.

Zákon tiež zavádza oprávnenia Národnej banky Slovenska prerušiť prebiehajúce dohľadové konania a predĺžiť lehoty na vykonanie úkonov.

Vyššie uvedené opatrenia nadväzujú na sériu opatrení prijatých vládou Slovenskej republiky minulý týždeň ako napr. vyplácanie nemocenského zamestnancom z dôvodu nariadenia karanténneho opatrenia alebo izolácie od prvého dňa pracovnej neschopnosti, priamo Sociálna poisťovňou. O viacerých ďalších opatreniach a ich forme napr. vo vzťahu k podpore veľkých zamestnávateľov a odklade splátok úverov a lízingov zo strany bánk (ktoré môžu byť riešené osobitným zákonom) sa stále rokuje. Situáciu neustále monitorujeme. V prípade, že by ste mali v súvislosti s vyššie uvedeným akékoľvek otázky, neváhajte sa na nás obrátiť.

White & Case s.r.o

Hlavné námestie 5

811 01 Bratislava

T +421 2 5441 5100

White & Case znamená poskytovateľov právnych služieb zahŕňajúcich spoločnosť White & Case LLP (spoločnosť typu „*limited liability partnership*“ registrovanú v štáte New York, USA), White & Case LLP (spoločnosť typu „*limited liability partnership*“ založenú podľa anglického práva), ako aj všetky ich pridružené spoločnosti alebo subjekty.

Tento článok, určený našim klientom a iným adresátom, je len informatívneho charakteru a nepredstavuje právne poradenstvo.